

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 619.

CHICAGO, ILL., dne 24. julija (July 24) 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

PREDSEDNIK ČEŠKOSLOVAŠKE REPUBLIKE.

Kakor Jugoslavija je tadi češkoslovaška republika plod svetovne vojne in revolucije, ki jo je pospešil poraz centralnih sil. Preden je bil ta cilj dosežen, je bilo med obema narodoma mnogo vezi in njihju boj je bil pogostoma ne le paralelen, ampak tesno spojen. Vredno je torej včasih pogledati v deželo, s katero nas spaja tooliko reči iz preteklosti in s katero bodo Jugoslovani tudi v bodočnosti morali imeti mnogo stikov. Vredno je primerjati, kako se razvijajo stvari tam in kako pri nas; in dobro si je poklicati v zavest, da se doslej še vedno Jugoslovani več nauče od Čehov, kakor pa mi od njih. Nismo sicer pristaši nobene mehanične teorije in ne mislimo, da se more delo, ki se vrši v enih razmerah, z enakim uspehom enostavno posnemati v drugih. Toda za kitajske zidove ni nikakor več prostora v sedanjih družbi in tisti "patriotizem", ki prezira vse, kar ni "domače", je le plod kratkovidne ozkosrčnosti. Narod, ki se noče učiti od drugih, mora zaostati prav tako kakor posameznik, ki si prevzetno domišlja, da je lahko sam sebi dovolj.

Kako izgleda v Jugoslaviji in kako v češkoslovaški republiki? Pri nas lahko pravimo, da je država še sto let za češko. Vse reakcionarne ukrepe opravičuje vlada s tem, da obstaja še vedno vojno stanje. V tem oziru pač ni češkoslovaška država nič na boljšem; formalno in faktično ima vsaj toliko vojnega stanja, kolikor ga ima Jugoslavija. Njene meje še niso določene, kakor naše ne. Za definitivno ureditev svojih notranjih razmer ima enake ovire kakor država Srbov, Hrvatov in Slovencev. In vendar je razlika kakor noč in dan.

Od dneva svoje samostojnosti je država na se veru republika; pri nas imamo provizorično vlado in provizorično regentstvo, a oba ta faktorja skušata utrditi to stanje in govorita in pišeta o "kraljevini" kakor da je narod že določil to formo vlade. Konservativnost, ki prehaja v popolno reakcijo, se upira v Jugoslaviji vsaki temeljiti reformi, na Češkem stopa socializem na vsej črti v prakso.

Sredi maja je bil predsednik češkoslovaške republike v Plznju. Nobeden izmed naših socialofobov ne bo mogel označiti Masarika za krvavega revolucionarja in petrolerja, kakor je pri nas navada govoriti o socialistih. Zato bi bilo za take gospode zelo koristno, če bi prečitali njegove govore, izrečene pri tej priliki pred delavci. Če bi jih zanimalo, bi jim lahko povedali, kje najdejo še več takega materijala, ki napravi iz ustvseučilišnega profesorja in pred-

sednika republike, urejene republike, nanje nemara večji vtisk, kakor če bi delavec tako govoril.

Prezident Masarik je govoril delavstvu znane Škodove tovarne. Ta govor je imel sledečo vsebino:

Prijatelji! Ko sem hodil po škodovki, nisem mogel vsega videti natančno, toda dobil sem vendar močne vtiske, in bil sem prisiljen razmišljati deloma o tem, kar sem videl, in deloma o tem, česar nisem videl. Pred sabo sem videl vojno. Vaša tovarna kliče od znotraj in od zunaj v spomin petletno vojno, ko je bila pozornost vse Evrope obrnjena le na produkcijo smrtnega orožja. Videl sem pa tudi propadanje teh strojev, propadanje te industrije, teh topov in vseh ostalih instrumentov; videl sem tudi v tem prehodu k mirnemu delu, da se vendar hočeš nočeš še opravlja del starega vojnega dela. In tako vidim v vas, v vašem delu, v prostorih, kjer delate, zgodovino vojne, prihajajočega miru in socialne in politične revolucije, ki se je tukaj odigrala.

Popolnoma se strinjam z vašim govornikom, da prehajamo in da moramo premišljeno preiti k mirnemu delu, toda za svojo narodno obrambo bomo morali vendar, in morda še dolgo izdelovati orožje za varnost.

Videl sem tudi in moral sem razmišljati o tem, kako je v vaših delavnicah spojeno delo mišic z delom možgan. V nekaterih oddelkih vašega dela je že težko reči, ali je to še samo delo glave ali samo delo rok. Organična spojitve obeh je, in ko so mi pokazali delavca, ki si mora naravnost matematično in geometrično po načrtu popravljati svoj stroj in na enak način producirati, sem si dejal: Tukaj vidiš združitev dela glave z delom rok. In v tem je vaša tovarna na prvem mestu v naši državi. Vi kovinarji reprezentirate tesno spojitve glave in rok, in zato vam lahko na kratko omenim, da se ne odigrava ta ogromni preporod le na Češkem, temveč po vsej Evropi in po vsem svetu sploh. Ni mogoče misliti, da bi teh 6—7 milijonov mrtvih, 6—7 milijonov najspособnejših življenj bilo pokopanih za nič. Ljudstvo se mora izluščiti iz stare državne uprave in se dvigniti na višje stališče človečnosti, in vaša velika naloga je, da razmišljate o tem preporodu. Samo delo, naj si bo delo rok ali glave, da pravim nepremišljeno delo brez cilja, brez ideje, to ni tisto, kar hočemo. Vsako delo služi gotovim ciljem in ta cilj je tisto, za kar gre. Treba je, da imamo pravi cilj in da vsi veste, čemu posvečujete svoje delo, naj si bo fizično ali duševno. Naš cilj pa je, da zgradimo resnično ljudsko državo, državo bratov in sester, pravo demokratično državo, in povejmo si, da je to težka naloga.

Imamo gesla: **Demokracija, republika, socializaci** razlastitev, i. t. d. — Da, vsa ta gesla sprejemam. Toda samo geslo ne zadostuje; dobro mora biti premišljeno, ves načrt mora biti izdelan do podrobnosti, in prav tukaj pri svojem delu vidite, da ni dovolj izdelati bodisi najboljši stroj. Ta stroj je sestavljen iz tisočerih delov, ki ste jih morali dobiti iz vseh krajev sveta, in ko je dodelan, ga pošljate zopet kdo ve kam po svetu.

Ta socialni prepoved, ki se pravkar odigrava povsod, napravljajo že sedaj iz vsakega delavca. Vsakega od vas, člana te velike nove mednarodne družbe. Izgradba te družbe zahteva mnogo mnogo razmišljanja. Zato vas naravnost pozivam, ker ste sposobni za to, da se otresete enostranskih in splošnih gesel in se naučite globoko in jasno razmišljati o tem, kar se mora zgoditi.

Vzemimo geslo socializacije. Na tisoče vas je tukaj in vem, da vam ne morem v kratkih besedah nič posebno novega povedati. Pozivam vas pa vse, naj bo delavec, uradnik ali inženir, da razmišljate o tej socializaciji. To je sveta dolžnost nas vseh. Kako nam je izvršiti to nalogo socializacije in socialnega prepoveda? Naša naloga mora biti, da pomnožimo produkcijo, in ne le to, ampak da jo tudi zboljšamo.

To je tudi naloga naše vlade, da vam bo znala dodajati vse, kar vam je za vaše delo potrebno. Treba nam je sedaj spojitve z Evropo, tudi za to, da moremo to, kar vi izdelate, razpečati na velikem evropskem in morda tudi na prekomorskem trgu. Reči hočem s tem, da je naloga socializacije, ta naloga nove, moderne, demokratične družbe zelo velika in zahteva sodelovanja in razmišljanja vseh vas, vseh, kar nas je v vsej češkoslovaški republiki. Prepričan sem, da smemo od vlade in zlasti od vas, od delavske elite zahtevati, da prispevate s svojo življensko izkušnjo za to veliko nalogo prepoveda. Govorite v svojih društvih, in svojih shodih o tem in razmišljajte o tem, za kar gre. Ni dovolj imeti geslo, pa ne biti pripravljen na to, kar se mora zgoditi. — Vsak dan pri naša nove administrativne naloge. Vsa uprava se bo morala prilagoditi in razviti za to novo nalogo. Ne mislite, da bi mogli brez priprave za tako administracijo prevzeti vodstvo ljudstva in družbe. Ne pravim, da ne bo to končni cilj bodočega razvoja, toda kot vaš prijatelj vam pravim, da je za to treba temeljite duševne priprave. Vem dobro, da potrebuje vsak med nami kakšno splošno geslo, da zadosti svoji fantaziji. Reklo se je, da ne živi človek le od kruha, ampak da potrebuje tudi tega, čemur se prona rodno pravi ideje. Te ideje pripuščajo splošna gesla. Tako geslo, in sicer dobro geslo je socializacija; ali od vsakega vestnega človeka zahteva tako geslo temeljito razmišljanje in mnogo dela. Lahko bi vam dal zgled iz svoje izkušnje. Vsem nam je bila osvoboditev našega naroda cilj in ideal. Vsi smo v tej ali oni obliki hrepeneli po tem in zahtevali svobodo in neodvisnost; toda jaz imam izkušnjo štirih let do današnjega dne, kako se je to geslo, ki ga je znal vsak otrok izreči, moralo izvrševati v določenih, novih, vedno se izpreminjajočih razmetah v praksi.

Če bi imel toliko življenja, da bi mogel še napisati, kaj so torili moji tovariši izven meja, vam lahko povm, da si more malokdo predstaviti, kaj to pomeni in kako je bilo treba delati, da se doseže ta zaželjena svoboda. V tem smo bili edini vsi, da hočemo biti svobodni. Ali to geslo mora dobiti krvi in mesa, mora se uresničiti v popolnoma določenih razmerah. V tem se izraža praktično delo za veliki ideal. Tako je tudi z idealom socializma. Ideal človečnosti imate vsi; vsi ga čutimo; ali vsa umetnost je v tem, da ga znamo praktično izvajati, vtelesiti, da postane resnično vsak izmed nas človek, in sicer v določenih razmerah. Zato vas pozivam in prosim, ponavljam še enkrat, da bi temeljito in resno — in pri tem gre za najresničnejšo stvar našega narodnega življenja — uvaževali in razmišljali o socializaciji in se pripravljali na praktične naloge, ki vas čakajo. Le s skupnim delom nas vseh doženemo zadnji naš cilj splošne človečnosti.

Zavedam se, da vam ne morem povedati nič novega. Spominjam se na neko anekdoto o Pavlihi, kakor sem jo čital v starodavni knjigi. Nekoč je Pavliha povabil krojače iz vse dežele, češ da jim da dober svet, brez katerega ne morejo izhajati. Vsi krojači so se zbrali, radovedni, kaj da jim pove. On pa jim je dejal: Tovariši, ne pozabite nikdar napraviti vozla na niti. — To je bilo vse. Razume se, da je bilo razočaranje veliko; najrazumnejši med njimi so pa dejali, ko so premislili stvar, da imajo morda le prav...

Kar je najbolj potrebno in najbolj važno pri vsakem delu, je najbolj priprosto in enostavno. Nobeni čudeži se ne gode; vse je naravno, priprosto, in prav zato se moramo na to pripravljati mirno, razmišljati in uvaževati, in združeni v tem možganskem delu dosežemo cilj, ki ga imamo pred seboj.

• • •

Drugi govor je imel Masarik v "Peklu"; tako se namreč imenuje socialistični delavski dom v Plznu. Tu je govoril:

Tudi jaz se spominjam na svoja predavanja med Vami. Tovariš Pik (socialistični poslanec, ki je spremljal Masarika in imel govor pred njim) spominja, da sem takrat uvaževal o socializmu. Na neko podrobnost se spominjam. Takrat je izhajal v Pragi ilustriran dnevnik, če se ne motim "Kurir". Spominjam se, kako so me tam po prvem predavanju med Vami naslikali s širokim klobukom, da bi pokazali, kako sem se iznevelil tedanjim redom naše družbe. Spominjam se, da je bilo takrat za vseučilišnega profesorja ne le v Pragi, ampak že prei na Dunaju ime "socialist" zelo kočljivo. Toda pogledajte, kako hitro se izpreminja Evropa in naš narod. Pravkar sem bil dejal tovarišu Habermanu (socialističnemu ministru in poslancu za Plzenj), da se mi ni takrat, ko sem tukaj predaval o socializmu, niti sanjalo, da pridem zopet v "Pekel" s socialističnim ministrom. (Ploskanje.) Tu vidite ogromno razliko v teku enega desetletja. In ta razvoj pojde dalje, in danes nam ni treba več uvaževati, kaj da je socializem in če je mogoč, ampak danes moramo uvaževati o tem — in vi delate to kakor vsi pravi Čehi — kako

naj se socializem praktično izvršuje, da se izvijemo iz gesel in pridemo do dejanj.

Bil sem pravkar v nebesih in sedaj sem prišel v pekel. Tako sem uvaževal, kako gre to v življenju in kako veliko vlogo igra v zgodovini simbolika. Vprašal sem se: Kaj pomeni to, da greš iz "Nebes" v "Pekel"? V tem vidim to, da ne sme pri nas na Češkem biti razlike med nebesei in peklom. Pekel je stara avstrijska institucija, nebo je pa nova češko-slovaška republika.

Sprejemam krasno in slovesno obljubo vašega govornika, tovariša Pika, da boste vsi delavci, zavodni socialisti, zvesto stali na straži naše republike. To vašo obljubo sprejemam in vam enako slovesno obljubujem, da se bom v sodelovanju z vami trudil vse svoje življenje, da slavno dokončamo, kar smo začeli.

Če je bil tukaj omenjen husitski in taboritski duh, bodi potrjeno, da nam je ta prvi v naši zgodovini pokazal, kam gre naš narod: Bratstvu in človečnosti nasproti.

Verjamem to in moje stremljenje je, da dopolni naš narod to svoje historično poslanstvo in da bi ime Čeh kakor v husitski dobi pomenilo svobodnega človeka in se uresničilo, da je Čeh človek in vzoren demokrat.

V tem bratskem sodelovanju v interesu nas vseh in vsega človeštva upam, da pojdemo dalje v enaki smeri, za enakim ciljem, z enakimi sredstvi. Živela češka demokracija!

• • •

Tako govori na Češkem predsednik republike o socializmu, medtem ko se v Jugoslaviji slika socializem še vedno kakor v blaženih časih Avstrije kot strašilo, se socialistični listi konfiscirajo, praznovanje prvega maja prepoveduje, vlada pa pripravlja za upravo po vzoreh preteklega stoletja. In pri tem se vrši razvoj v češkoslovaški reubliki tako mirno, kakor malokje v Evropi. Sedaj je tam Tusar, bivši socialistični urednik, ministrski predsednik; na mestu, kjer je bil prej milijonar Kramař, sedi in uraduje "navaden" proletarec, socialisti imajo večino v vladi, veleposestniki se razlašajo, socializiranje industrije se pripravlja, in država ne propada, ampak se lepo razvija, na vsak način lepše, kakor Jugoslavija.

Včasih je bilo v naših krajih veliko navdušenje za Češko. Ali je to že popolnoma umrlo? Kolikor nam je znano, je v Pragi Hribar jugoslovanski poslanik. Njegova gorečnost za Češko je bila včasih nevgasljiva. Ali ne obvešča svoje vlade nič o tem, kar se godi na Češkem? Vemo sicer, da mu je bil socializem vedno zopern kakor hudiču kadilo; toda naposled bi vendar lahko uvažil, da so časti tekom zadnjih petih let precej temeljito izpremenili in da se je treba včasih tudi na stara leta kaj novega naučiti. In na Češkem ima tako lepo priliko za to! Če se mu pa zdi, da je to zanj preveč, tedaj bi bilo "visoki" vladi v Belgradu resno svetovati, da naj postavi na prava mesta prave ljudi. Pravi poslanik za Češko-slovaško republiko more biti danes le tisti, ki razume DANAŠNJO Českoslovaško in ki hoče pomagati, da se presadi v Jugoslavijo, kar se najde dobrega tam...

Vladi v Belgradu menda ni na tem ležeče; ona hoče uradnike in zastopnike, ki služijo njenim interesom, ne pa interesom naroda. Well — nekaj časa gre to; videli bomo, kako dolgo. Kadar se bo vlada začela kesati, bo najbrže že prepozno zanjo...

Politične razmere v Sloveniji.

"Zagrebški Obzor" je imel pred kratkem sledeči članek, ki obsega mnogo poučnega, tudi za tistega, ki stoji v tem ali onem vprašanju na drugem stališču, kakor list sam:

V Sloveniji obstaja še medstrankarska vlada, katere člani so zastopniki slovenskih političnih strank. (Odkar je bil spisan ta članek, se je to izpremenilo, ker so tudi v Ljubljani socialisti izstopili iz deželne vlade.) Na Hrvaškem je v eri "demokracije in obsežne avtonomije" vpeljan birokratičen režim, ki tudi funkcionira po tem.

Priznati moramo, da smo bili od prvega časa iznenadeni, kako so Slovenci hipoma znali nadomestiti avstrijsko upravo s svojimi ljudmi in kako je ta uprava v vseh strokah funkcionirala brez prigovora. Treba je le pogledati na železnice in prehrambo, dva najtežja resorta, ker je manjkalo materijala, pa se vidi, kako so Slovenci disciplinirani in organizirani. To se je pokazalo tudi v politiki. Kljub dolgoletni borbi med klerikalci in liberalci se je dosegel sporazum in Slovenci so prevzeli vlado v svoje roke. In to v zelo težkih razmerah, ker so Slovenci imeli od vsega začetka proti sebi dva sovražnika: Italijansko okupacijo in nemško agresivnost.

Proti Italijanom kot zaveznikom je bilo treba porabiti diplomatska sredstva, proti Nemcem pa orožje. To se je tudi izvršilo, in reči moramo, da so Slovenci to večinoma sami izvršili. V tem položaju so Slovenci tudi svojo državno politiko tako uredili, da spravijo svoje slovenske interese čim bolj v sklad z državnimi interesi, pa so v Belgradu gledali, da si zagotove v vseh ministrstvih toliko vpliva, da morejo zavarovati svoje slovenske interese, v narodnem predstavništvu in v vladi so pa šli skupaj s strankami, ki so se programatično kaj močno razlikovale. Slovenski klerikalci in socialisti kot republikanci so vstopili v ministrstvo in so podpirali to ministrstvo skupaj z liberalci, ki so bili kot člani demokratične stranke monarhisti in centralisti. V vprašanju centralizma so šli klerikalci celo skupaj z ministrom Pribičevićem, dasi so programatično nedvomno federalisti. To vprašanje notranje državne uredbe seveda ni bilo za Slovence praktično važno, ker izvajajo vse njih stranke, tudi tiste, ki so programatično centralistične, v praksi za Slovenijo avtonomijo, in gospod minister Pribičević, kolikorkoli vpeljuje na Hrvaškem s pomočjo svoje uradniške vlade centralizem, se ne upa dotakniti Slovenije, ker ve, da bi ga Slovenci do zadnjega liberalca zapustili.

Tako je bilo zamišljeno vladanje v Sloveniji, in verjetno je, da bi se bilo tako tudi izvajalo do konstituante, če ne bi bil nastal spor med socialisti in ministrom na eni, in med klerikalci in liberalci na drugi strani. Socialisti so izstopili z ministrstva in

podali demisijo tudi pri pokrajinskih vladah. Prva praktična posledica je bila napoved železničarskega štrajka, ki se je potem odgodil. Druga posledica je poostren boj med liberalci in klerikalci, ker mislijo liberalci, da je Korošec vpliv neopravičeno močan pri ministrstvu in v Ljubljani. Razun tega se je pokazalo, da ni slovenska javnost iz raznih razlogov prav nič zadovoljna z delom svojih voditeljev in da se pripravlja secesija pri liberalcih in pri klerikalcih, da se poraja nova radikalna kmečka stranka, ki bi šla roko v roki s socialisti.

Doslej so šli sicer socialisti pretežno s klerikalci, toda verjetno je, da bi socialisti zapustili to zvezo, čm bi se ustanovila slovenska kmečka stranka, ki bi bila programatično veliko bližja socialistom, kot morejo biti klerikalci. Korošec, ki ima kot šef stranke in kot minister priliko, da vidi to gibanje, in ki zna tudi presojsati moč in koncentriranost ministrstva, poskuša z dobro potezo, da bi preprečil propad svoje stranke ali pa njeno brezmočnost v Belgradu. Korošec je dal svoji stranki takoj v početku ime "Jugoslovanski klub", dasi ni bilo razun dveh članov uredništva klerikalne "Narodne Politike" v Zagrebu ne enega Hrvata in ne enega Srba v klubu. Znal je lavirati med radikalci in demokrati tako, da je mogel poleg obeh strank ostati v ministrstvu, toda videl je jasno, da mora stranka izgubiti svojo važnost, če je ne organizira. Čudno je bilo, da ni Korošec, dasi je stal najbližje "Narodnemu klubu", poskušal kakršnekoli kooperacije s tem klubom, temveč je bil naravnost v nasprotju z njim in je celo poskušal, zlasti v Bosni, da bi pridobil zastopnike "Hrvatske Zajednice" za prestop v njegov "Jugoslovanski Klub". Posrečilo se mu je začeti v Bosni časnikarsko kampanjo v prid svojemu klubu, v kateri se prikazuje "Jugoslovanski Klub" kot edino zveličavni za bosanske Hrvate; zakaj naj bi bila baš slovenska, in ne hrvaška parlamentarna skupina najprimernejša koncentracija za bosanske Hrvate, niso znali ti pacemakerji povedati.

Zaradi tega podkovanja slovenskih klerikalcev preko naših klerikalcev na Hrvaškem in v Bosni je naravno, da ne morejo biti medsebojni odnošaji najboljši, in tako je razumljivo, da je Korošec ob zadnji ministrski-krizi poskušal izpodriniti "Narodni klub" iz ministrstva in prevzeti njegove listnice in napel vse sile, da bi svoje zaveznike, socialistične desničarje pridržal v ministrstvu. To se ni posrečilo in kmalu potem se je pričela v demokratični stranki taka zmeda, da se je javno pokazal spor med radikalci in demokrati. Spoznavajoč situacijo je "Jugoslovanski Klub" sklenil storiti še en korak dalje; razglasil se je kot ljudska stranka za vso državo. To naj bi pomenilo, da vstopijo v stranko lahko tudi Hrvati in Srbi in sicer vseh treh ver.

Seveda si je malo težko zamisliti situacijo, da vstopijo v stranko, ki je bila do včeraj klerikalna in pod vodstvom katoliških duhovnikov, pravoslavni in mohamedanci; toda Korošec je diplomat in misli, da se mu bo ta metamorfoza posrečila. Naravno, da je za to treba tudi program malo izpremeniti; klerikalizem, ki se v smislu nekdanjega avstro-italofilskega

ultraontanizma v naši državi ne more vzdržati, je je treba zamenjati z nacionalnim, reformističnim programom za katoliško cerkev.

V drugih, zlasti socialnih vprašanjih, se skuša ljudska stranka tudi približati socialistom, v vprašanju državne ureditve se pa hoče ljudska stranka vrniti k svojemu staremu programu: Zopet naglaša svoje republikanstvo. Vodstvo te nove ljudske stranke računa, da bo pri slovenskem in hrvaškem kmetu najlože uspela proti kmečki stranki, če vstopi v volitve za konstituanto z enakim geslom kakor delavci in kmetje: Z republikanstvom. Posebno računajo na gotov uspeh na Hrvaškem v kmečkih vrstah, ker pričakujejo, da bodo mogli kmečki stranki dokazati, da je paktirala z Italijani, in da bo zaradi tega vodstvo nemogoče; treba je torej le, da pridejo med kmečko ljudstvo z republikanskim programom, pa bodo imeli gotov uspeh v Sloveniji, na Hrvaškem in v Bosni. Morda se gospod Šimrak vračuna. Politika in volitve niso partija taroka med Belgradom, Zagrebom, Ljubljano in Sarajevom, da bi se mogel v Belgradu pokazati monarhističen pagat, za volitve pa hraniti republikanski skis.

Volilci nimajo radi kandidatov z Janusovo glavico. Odkrito moramo povedati, da sploh ne razumemo, zakaj se delajo vse te poteze in zakaj se slovenska klerikalna stranka preoblači kakor Fregoli, zakaj se npenja, da ostane v ministrstvu in na vladi, zakaj se bori za centralizem, ko je za avtonomijo, zakaj markira monarhizem, če je za republiko, zakaj ne zahteva odprte zveze bodisi s Pašičem ali s Pribičevićem, bodisi s Pribičevićem ali z narodnim klubom.

Ni dvoma, da se bodo meščanske stranke formirale po monarhističnem ali republikanskem načelu, na podlagi avtonomije ali centralizma, po ideji Jugoslavije ali na kakšni separatistični plemenski podlagi, ni pa mogoče, da bi imela kakšna stranka od vsega nekaj in da bi bila v Bosni drugačna kakor na Hrvaškem, v Belgradu drugačna kakor v Ljubljani. Raliiranje strank po navedenih načelih napreduje precej hitro. Slovenci in zlasti ljudska stranka bi imela široko polje, če bi vodila dosledno in naravno politiko, tako, kakršno zahteva večina njih pristašev in za kakršno se vodstvo doslej še ni moglo odločiti.

Mednarodna organizacija delavstva.

Dne 25. t. m. se snide v Amsterdam zbor mednarodne federacije dela. Že sedaj se zbirajo tam zastopniki strokovnih organizacij iz vseh krajev sveta, med njimi tudi zastopniki iz Nemčije, Avstrije in Ogrske. Ameriški delegati so Samuel Gompers, Daniel J. Tokin in John H. Hynes.

V krogih strokovnih organizacij pričakujejo od tega zbora velike rezultate i napravijo, da bo za delavstvo tako važen, kakor za splošnost mirovna konferenca. Izdelati ima načrt delavske politike za dobo rekonstrukcije, in pričakuje se, da bo to imelo velik vpliv na praktično politiko v posameznih deželah ter da pojača smisel za ligo narodov.

Med naloge zbora spada tudi določitev bodočega sedeža za mednarodni urad, ki je bil doslej na Nemškem. Različni predmeti, ki so lastnina federacije, so še sedaj v Nemčiji. Splošno razpoloženje se zdi, da je za premestitev urada, toda o mestu, kamor naj se preseli, so nazori različni. Gompers misli predlagati, da se določi Washington za bodoče "Svetovno glavno mesto dela". Pri tem seveda ne morejo odločevati sentimentalnosti, ampak praktični obziri, in s tega stališča ni zelo verjetno, da se nastani urad v Ameriki, ki je večini organizacij od rok.

Do zadnjega časa je Gompers kategorično nasprotoval vsakemu sestanku s Nemci. Sedaj je izpremenil svoje mnenje v tem oziru in je podal zastopniku "Associated Press" sledečo izjavo: "Hvaležni moramo biti, da moremo z njimi obravnavati kot z enakimi. Nočemo biti prevzetni napram njim, hočemo pa, da pride glavni stan iz Nemčije proč."

Vodilne glave v federaciji mislijo na popolno reorganizacijo z ozirom na določbe mirovnih pogodb in na novi svetovni delavski položaj s posebnim ozirom na delavske določbe v mirovni pogodbi.

Gompers je v Londonu v nekem razgovoru dejal: "Upamo, da dosežemo sporazum glede na politiko sodelovanja, ki bo dalekosežno, in bo v zvezi z ligo narodov ne le pomagala zavarovati svet za demokracijo, ampak ga zavarovati tudi proti moritvi. Mislimo, da bo imela simpatična politika delavskega varstva v tej smeri velik vpliv."

Konferenca v Amsterdamu se ne sme zamenjati z zborovanjem socialistične Internacionale. V prejšnjih, predvojnih časih je bila med obema navadno zveza na ta način, da je zboroval strokovni kongres tam, kjer socialistični, in mu je navadno sledil. Kakc bo zbor v Amsterdamu sestavljen, še ni znano, izvzemši nekatera imena; zato je tudi težko ugibati, kakšno smer bo imel. Lahko bi posebno veliko koristil, če bi pospešili zopetno zблиžanje delavstva, v čigar vrste je zanesla vojna tako zmedo.

Kaj se godi na Ogrskem?

Nekaj časa ni bilo z Ogrskega nič posebno zanimivih poročil. Kar se je telegrafiralo o posameznih bojih in intrigah, ni bilo nič interesantnega in je vse dišalo po znanih poročevalskih kuhinjah. O vladi mladega Julija Karolyija, ki je bil nekje v Szegedinu etabliral kot diktator, je bilo komaj kaj slišati. Nenadoma pa prihaja vest, ki je res važna, če je kaj bolj resnična, kakor večina poročil z vzhoda in iz centralne Evrope.

Povsem jasnega pregleda situacije nam to poročilo ne podaja; pravi pa v glavnem, da je Bela Kun zrušen, toda ne od Karolyja ali od kakšne druge meščanske sile, temveč od puntarjev v lastnem taboru ali pa od radikalnejših elementov. Ustanovil se je baje triumvirat, sestavljen iz sledeče trojice: Varga, Moses Alparj in Tibor Szamuely. Varga je bil prej minister za socialno skrb, Alparj pa menda podkomisar za zunanje zadeve.

Nova vlada je pozvala Habricha, poveljnika Budimpešte, naj ji izroči mesto. Habrich je baje zmeren. Mesto je — vsaj po tem poročilu — v rokah teroristov, ki so oborožili capinski proletariat, napadli garnizije, razorožili Kunove čete in uvedli najhujšo strahovlado. Obenem se poroča, da se je baje Kunova armada rapidno razpadla in da je zadnja donavska ladja "Szmos", ki je ostala Kunu zvesta, pobegnila in se vdala Srbom.

Če je to rezultat napovedi, da bodo zavezniki pričeli z ofenzivo proti Kunu, tedaj se skoraj zdi, da ga sami ne morejo biti preveč veseli. Kun bi bil na ta način poražen in to delo bi bilo zaveznikom prihranjeno; ampak da je situacija sedaj boljša, tega pač sami ne bodo mislili. Lahko se pa kmalu zgodi, da bodo prav tisti časnikarji, ki so bili najbolj napeti proti Kunu, nenadoma spoznali, da je bil dober državnik in da je njegov padeč obžalovanja vreden. Take izpremembe mišljenja niso nič nenavadnega, le da jih čitatelji le v redkih slučajih opazijo, ker čitajo površno in pozabijo od danes do jutri, kar so čitali.

Nihče, kdor ni bil sam na Ogrskem, ne more prav natančno povedati, kako je bilo tam pod Kunovo vlado, kajti na časnikarska poročila se ne more živ krst zanašati. Da ni bil v tej vladi ne eden znanih socialistov, je kazalo, da je moralo biti to vendar nekaj družega, kakor prava socialistična vlada. Ali to najbrže ni bilo važno vprašanj za zaveznike. Njihova taktika ne bi bila nič drugačna, če bi imeli vlado najdolednejši socialisti v rokah. In zakaj so imeli s Kunom večne boje, je še danes precej velika uganjka. Naj pa je že bilo kakorkoli, sedaj nemara spoznajo, da ni bila njih taktika z nobenega stališča nič vredna. Kjerkoli gre za nove probleme, naj je to na Ruskem, na Ogrskem ali kjerkoli, gledajo — kor znana žival na nova vrata in si ne znajo pomagati; in česar se polotijo, jim izpodleti.

Rusija je bila šola; Ogrska je sedaj druga šola. Pa zdi se, da bo vse zaman; eksperimentirali so doslej, in eksperimentirali bodo menda nadalje, nerodno kakor doslej. Kaj bo naposled iz tega, se ne more reči, toda če se nazadnje opečejo, ne bo kriv nihče drugi, kakor sami...

Klic iz stare domovine.

Sodrug Etbin Kristan je dobil od deželne vlade za Slovenijo, oddelek za socialno skrb, oklic, namenjen ameriškemu Slovincem, s prošnjo, da se objavi in podvzame primerna akcija.

Poverjeništvu za socialno skrb želi, da bi ameriški slovenski listi objavili oklic na odličnem prostoru in večkrat s kratkimi noticami upozorili na akcijo.

Jugoslovansko Republičansko Združenje, preko katerega je bila prošnja poslana sodrugu Kristanu, seveda drage volje ustreza tej želji in prosi slovenske liste, da objavijo oklic in podpro akcijo, kakor se jim zdi najbolj primerno. Pri tem moramo omeniti, da prosijo v Ljubljani za DENARNO POMOČ, in sicer za denar, ki ima kaj vrednosti, kakor ame-

riški dolar; krone so namreč skoraj brez vsake vrednosti. Jugoslovansko Republičansko Združenje sprejema prispevke v ta namen in bo skrbelo, da pride denar po zanesljivi poti v domovino, na kar polaga prošnja vladnega odseka posebno važnost. Razume se, da ne smatra JRZ. te akcije za nikakršen monopol; organizacije, ki ne bi marale pošiljati prispevkov potom J. R. Z., store lahko po svoji volji; za vsak slučaj pa priporočamo največjo previdnost pri odpošiljanju v domovino, kajti zdi se, da imajo tudi tam slabe izkušnje. Organizacijam, ki so pridružene J. R. Z., priporočamo, da pošiljajo vse take prispevke centrali z natančno označbo namena.

Oklic se glasi:

Slovenskim rojakom v Ameriki!

Strahotne so posledice vojne pri najnedolžnejših žrtvah svetovnega klanja, pri otrocih. Na tisoče otrok je ostalo v slovenskih krajih brez roditeljev, na tisoče otrok je opešalo vsled nezadostne hrane tako, da je ogrožen njihov obstanek, na tisoče je takih, katerih starši živijo v skrajni bedi, da jim ne morejo nabaviti niti najpotrebnejše obleke. Vsa ta armada nepreskrbljenih, zamorjenih, hiraajočih otrok potrebuje izdatne pomoči. Naše prebivalstvo živi v težkih gmotnih razmerah, novih bremen mu ni mogoče nalogati, naša mlada država živi v še popolnoma neurejenih finančnih in gospodarskih odnošajih in ne more tem najbolj bednim izmed bednih pomagati tako, kakor bi bilo potrebno. Tuberkuloza, spolne bolezni in druge grozne posledice svetovne vojne bodo razredčile vrste naše mladine, ako ne pride pravočasna pomoč.

Zato se obrača odsek za socialno skrb deželne vlade za Slovenijo do vas, ameriški rojaki, ki ste bili toliko srečni, da niste bili tako neposredno prizadeti vsled vojnih dogodkov kakor mi, da nam priskočite na pomoč. Ako bi vam mogli prav nazorno naslikati bedo slovenske osirotele, bolne in sestradane dece, tedaj smo prepričani, da ne bi bilo med vami ne enega, ki ne bi daroval vsaj malenkosti za našo doraščajočo mladino. Če bi videli reke solz, ki jih potočijo revne slovenske matere, ker ne morejo pomagati svojemu najdražjemu bitju, bi se najtršememu omehčalo srce. Če bi videli "stanovanja", v katerih životari bodočnost našega naroda, tedaj ne bi verjeli, da je to resnica, ampak da gledate v težkih sanjah brloga. Skratka, beda je neizmerna, izdatna pomoč nujna, drugače se ne izkoplje slovenski narod iz teh temnih dni in ne postane krepak ud jugoslovanske države.

Matere in žene! Predvsem se obračamo do vas, ki boste najglobokeje dojmile nesrečo, žalost, obup svojih sester v domovini, ki morajo gledati, kako jim hira deca. Pridite nam na pomoč, nabirajte prispevke, da prebije naša deca najtežje dneve. Visoko število bolnih otrok imamo, toda v vsej Sloveniji eno samo otroško bolnišnico, ki ima komaj za 60 otrok prostora. Sirotišnice imamo nekaj, toda sirot mnogo več, kakor je prostora v njih. Toda nobenega zavoda nimamo, kjer bi imeli varno zavetišče otroci od rojstva do šolske dobe, otroci, katerih starše je uničila na katerikoli način vojna furija. Matere in žene, zamislite si v usodo vseh teh nesrečnih otrok, pomislite,

kakšno življenje čaka to deca, če ne dobi pravočasne pomoči. In slovenski narod potrebuje krepkega zaroda, drugače se ne bo nikdar mogel gospodarsko in kulturno tako dvigniti, da postane vreden član v družbi narodov.

Na delo torej, slovenski rojaki v Ameriki! Za najbolj človekoljubno delo gre. Pokažite, da vam v tujini ni zamrlo sočustvovanje za brate in sestre v domovini.

Deželna vlada za Slovenijo, oddelek za socialno skrb:

Poverjenik: Albin Prepeluh.

"Znanje" odgovarja.

Na naša ponovna vprašanja, zakaj "Znanje" ne informira svojih čitateljev o "levem krilu", ki povzroča kaos v socialistični stranki, namesto da se vtiče v naše zadeve, se je končno zgenilo in odgovorilo. To je storilo po svoji stari navadi v domišljiji, da je ljudem pri "Znanju" dovoljeno vtikati se v zadeve drugih, ne pa drugim v njihove. Naši čitatelji se bodo spominjali, da se je "Znanje" spodtaknilo ob lawrenško zadevo in je bilo našim sodrugom takoj na razpolago, da jih uvede v stranko; a komaj je tista izdaja izšla, je bil Jugoslav. mednar. soe. Savez že tudi suspendiran iz socialistične stranke, in urad odpovedan. Udarilo je kakor strela z jasnega neba, in vtikanje od strani J. M. S. S. in "Znanja" v naše zadeve, je moralo zaenkrat prenehati. Vzlic temu trdi "Znanje" zelo predrzno, da so nas pustili pri miru. Ljudje s tako domišljavostjo se podstopijo lahko marsičesa.

Da pri odgovoru niso izostale psovke, kakor izdajalec, social-patriotje in reakcionarci, se razume. Kadar žele od alkohola pijani ljudje koga moralno nahruliti ali terorizirati, se prav krvavo pridušajo; ljudje, pijani od fanatizma, pa žele doseči isti učinek z grdimi psovkami.

Pod uvodom teh nizkotnih psovke, ki so po mnenju ljudi pri "Znanju" najrevolucionarnejši argument, pravi "Znanje", da so svoje članstvo — ne pa čitatelje — o suspenzaciji informirali potom letakov, pa so zelo hudi, ker se jih drznemo v tej nesreči izživati na plan. Take informacije — pravi Znanje — ne učinkujejo na čitatelje lista, ki niso socialisti, nič dobro. Tudi o "narodni obrambi" niso hoteli razpravljati svoječasno iz istih razlogov. Sicer jim je pa vsled cenzure baje marsikaj prepovedano, kar Proletarec ni.

Suspenzacija je delo sedmih gl. odbornikov in diktatorjev. Vsa znamenja pa kažejo, da bodo prijatelji "napredne" struje porazili nazadnjake na konvenciji.

Če se pa pripeti — pravi dalje Znanje — da se stranka cepi, kar ni izključeno, bo ostala stranka tudi vnaprej pri svojih izjavah in resolucijah. V tem slučaju bodo seveda tudi tisti, ki so bili do danes "desni" ostali po mnenju Proletarca v bodoče zelo "radikalni" in "levi".

Čudimo se, pravi Znanje, kako more J. S. Z. pričakovati, da postane sestavni del take stranke, ko njeni najbolj nazadnjaški elementi zagovarjajo tisto, proti čemur so se slovenski in drugi socialpatriotje zadnja leta borili.

Zakaj hoče J. S. Z. zopet v stranko? Vsled brezglave politike in bojazni, da izgubi sicer članstvo. — Znanje nas pozna, pa ve, da se prilagajamo razmeram, zato se ne čudi, če gremo nazaj in se strinjamo z njeno taktiko.

Znanje veliko govori, toda pove prav malo. Zelo malo pove o stvareh, o katerih bi moralo povedati mnogo; mesto tega pa le mnogo zabavlja.

Pri Znanju se izgovarjajo, da so pod cenzuro. All right; priznajmo to. Toda ali se ne poslužujejo sami iste cenzure napram masi? Ko je bilo na dnevnem redu razprava o "ljudski obrambi", ni bila "Radniška Straža" pod cenzuro. Pravijo, da take reči niso za širšo javnost. Ali Znanje vstraja pri tem, da tudi zadeve o "akciji mas" in "diktatura proletariata" niso za maso?

Kako se pa to strinja s programom, ki ga zastopajo? "Revolutionary age" in vse ostalo komunistično časopisje piše in razpravlja — ne samo med članstvom, ampak na splošno, o zadevah "levega krila" in njegovi taktiki. Kako pa naj hrvatska masa, katere reprezentant je J. M. S. S. in Znanje, čim pišejo o programu komunistične stranke, razumevajo svojo akcijo? Ali naj "akcija mas" med Hrvatih v Ameriki velja le za 2000 Hrvatov, organiziranih v J. M. S. S. v New Yorku, Bostonu, Detroitu, Clevelandu in drugod. Komunisti ne tolmačijo te akcije na ta način. Komunisti ne skrivajo ničesar! Akcija mase je akcija mase ne pa akcije peščice organiziranih voditeljev v ozadju, ali morda celo skritih v brlogih. Kakor ni bila zadeva "ljudske brambe" le zadeva organiziranih socialistov, tako tudi akcija mas in diktatura proletariata ni zadeva nekoliko "drugova".

Ali Znanje morda ni za "akcijo mase"? Če ni, bi moralo to masi povedati! Če je, pa vzlie temu vztraja na stališču — in tako je treba Znanje soditi, ker imamo dokaze še izza predvojnih časov, ko ni bilo cenzure, da o teh rečeh masa ne sme ničesar vedeti, temveč ima le slepo slediti Znanju — tedaj je to dokaz, da ljudje pri tem listu sploh ne mislijo pošteno. In kjer ni poštenja in odkritosrčnosti, tam tudi ni socializma, in še manj komunizma. Lahko se imenuje to špekulacija, navihanost, fanatizem za meglene teorije, za katerimi se skrivajo gotovi interesi. Lahko je to konfuznost, nikdar pa ne resno in stvarno delo za eno ali drugo. Človek ima lahko pred odkritosrčnim frakeionistom, pa naj je že komunist ali individualist, respekt; ne morejo pa imeti respekta pred ljudmi, ki so hinavski in farizejski, kakor so pri Znanju. Barvajo se, kakor barvajo v vojnem času mornarji svojo ladjo, da je manj vidna in se laglje izogne sovražni krogli.

Pri Znanju se čudijo, kako more postati J. S. Z. sestavni del take stranke, ki ima take izjave, s katerimi se J. S. Z. ves čas ni strinjala. Znanje si pomaga z abstraktnimi rečmi, pa zamenjuje preteklost

s sedanjostjo. To mislijo, je modro in bo pri nezavedni masi vleklo.

Za Znanje in njegove ljudi obstaja ameriška socialistična stranka faktično še le izza st. louiške konvencije; kajti po njih mnenju, je za socializem glavna reč protivojna propaganda — vsa druga vsebina socialističnega nauka je po njih mnenju odvisna od tega. Seveda je bila hrvatska sekcija (sedaj J. M. S. S.) v socialistični stranki že pred st. louiško konvencijo, v času, ko je imela ameriška stranka drugačen program — program za "narodno obrambo", pa se "čisti" urednik Znanja in njegovi bratje pri J. M. S. S. niso radi tega izselili iz stranke. Poskušali tudi niso — kakor je to pri socialistični organizaciji v navadi — da bi ostale člane, ki so bili radi "narodne obrambe" v zmoti, prepričali in jih pridobili za svoje nazore, kakor so to storili kasneje slovenski socialisti, ampak so ostali lepo in potuhnjeno v stranki ter vodili prav po rokovnjaški sabotažo. Nikdar niso imeli ljudje pri znanju tiste demokratičnosti, tiste tolerantnosti in odprtosti, ki je v boju za prepričevanje o nazorih tako znana med socialisti, in zlasti lastna zapadnim narodom. V njih akcijah je bilo vedno nekaj mongolsko orientalnega; nekaj primitivno anarhičnega. Tako se prenašajo še ge tudi med socialiste. Na eni strani odkritost — na drugi potuhnjenost. Razumevanje in fanatizem sta si bila, od kar so zajele hrv. sekcijo mongolsko orientalski nazori, v nekdanji J. S. Z. vedno v nasprotju.

Slovenski socialisti so nastopali vedno odkrito — kakor se socialistom in ljudem z zapada spodobi. Nič niso skrivali in se vsled tega nimajo za nič kesati.

Bolj primerno vprašanje, kakor to, ki ga daje Znanje, kako se bodo slovenski socialisti strinjali s strankinimi izjavami, bi bilo, kako se bosta strinjala Znanje in J. M. S. S. z "levim krilom", za katero se proglašajo, a odklanjajo masi pristop do načrtov; ki jih ji ta struja pripravlja za izvršitev.

N. B. — Resnici na ljubo moramo konstatirati, da je med časom, ko je bilo gornje postavljeno, prineslo "Znanje" dva članka, ki se tičeta "Ivega krila" in akcije mas". Naši pozivi torej niso bili brez vsakega vspeha.

O kakovosti vsebine dotičnih člankov, imajo soditi naravno čitatelji "Znanja" sami.

Tajništvo J. S. Z.

Osvoboditev političnih jetnikov.

Časopisje poroča, da se evropsko delavstvo pripravlja na velikanske politične štrajke, da izsili od vlad oprostitev političnih jetnikov, in znižanje živilnih cen; in da menjajo vlade svoje nazore glede na rusko in ogrsko intervencijo.

Grožnje so tako resne, da je francoska vlada izdala proglas, v katerem izjavlja, da bo smatrala vsak štrajk na železnicah ali v industriji za zločinski prestopok in da pridejo prizadeti pred vojno sodišče, češ, da je dežela še vedno v vojni.

Novo italijansko ministrstvo, ki je bilo pravkar sestavljeno, se je moralo baviti takoj z nemiri, ki so nastali vsled pomanjkanja kruha in navijanja cen za živila. Poleg tega se slišijo glasovi, da zahteva delavstvo oprostitev vseh političnih jetnikov, ki jih je vlada obsodila zaradi protivojne propagande.

V Angliji se giblje bolj počasi. Delavstvo, pravijo, se bo zaenkrat zadovoljilo z manifestacijami, paradami in protestnimi shodi. Evropsko delavstvo zahteva demobilizacijo, znižanje živilskih cen in nedotikanje Rusije in Ogrske.

Tudi ameriško delavstvo zahteva te reči, le da ne tako glasno, kakor evropsko, ki je v teh rečeh že izšolano in dobro organizirano. Vzlic temu se ameriško delavstvo giblje.

Eksekutiva ameriške socialistične stranke je pred meseci začela z akcijo za osvoboditev političnih jetnikov. Iz letaka, ki ga je izdala liga za osvoboditev političnih obsojencev, posnamemo, da znašajo politične kazni, ki so jih izrekla ameriška sodišča nad posamezniki, nad 25 tisoč let ječe. Obsojenec, pravi letak, niso zločinci, ampak žrtve vojne histeričnosti ter zakonov proti špionaži. Te ljudi je treba sedaj, ko je vojna končana, osvoboditi.

Do danes se je prijavilo, da pošlje svoje delegate na konvencijo, ki se vrši v drugi polovici meseca septembra t. l. v Chicagi, nad 600 unij in političnih organizacij. Tudi Jugoslovanska socialistična zveza je sprejela z ozirom na to akcijo Izjavo, ki ji daje možnost, da se pridruži vsaki pošteni akciji, ki gre za tem, da se politični jetniki in obsojenci osvobodijo. V smislu te Izjave je eksekutiva že tudi določila svojega delegata, ki bo J. S. Z. zastopal na tej konvenciji. O poteku in rezultatu te akcije, bomo poročali, kadar se snide konvencija. —r.

UTRINKI.

Po časniških poročilih so japonski zastopniki izjavili, da ima Japonska namen vrniti Kitajski Šantung v šest mesecih. Če se to sliši, bi se človek vprašal, zakaj je tedaj zaradi Šantunga treba toliko razburjenja in boja. Japonci naj bi to enostavno povedali v mirovni pogodbi, in Kitajci bi gotovo še šest mesecev potrpeči, ko so morali že tako dolgo čakati. Toda Japonci pravijo, da ne more kaj takega priti v pogodbo, temveč da jim morajo Kitajci verjeti, če povedo to ustmeno. Kitajci so pa venadr razburjeni in niso hoteli podpisati mirovne pogodbe z Nemčijo, v kateri je aŠantung priznan Japonski, in ni se jim pravzaprav nič preveč čuditi. Če bi v mednarodnem življenju zadostovala častna beseda, bi bile pogodbe sploh nepotrebne; če se morajo sklepati pogodbe, pa morajo veljati za vse enaka pravila in Japonci ne morejo zahtevati nobenih izjem, sicer bi vsaka država lahko zahtevala, da se verjame njeni ustni besedi. Kdo pa naj bi si tedaj le zapomnil vse take ustne obljube in kdo naj bi preprečil, da se ne bi v kratkem vsi skupaj skregali zaradi točnega besedila in tolmačenja obljub?

Razun tega so pa Kitajci že večkrat imeli opraviti z Japonsko in vedo najbrže iz izkušnje, zakaj hočejo biti na jasnem. Če je pa sploh res, da so podali Japonci kakšno tako obljubo, tedaj je najtežje razumeti, zakaj niso zavezniški diplomati vztrajali na tem, da pride obljuba v pogodbo in da se ne dele države v take, ki morajo dati vse črno na bellem, pa v take, od katerih zadostuje častna beseda.

O Rusiji prihaja naposled vendar enkrat nova vest, ki se nekoliko razlikuje od tistih, katerih smo večinoma vajeni. Brzjav je baje iz Pekinga in se glasi:

Kitajska je poslala proti generalu Semenovu, katerega dolži napada, vojaški oddelek, o katerem se pravi, da predstavlja najboljši del kitajske armade, za obrambo svojih severozapadnih meja. Oddelek šteje 5000 vojakov, ki so jih izvežbali Japonci za narodno obrambo, in koraka proti Urgi. Prvič v kitajski zgodovini se rabijo za vojaški transport avtomobili v velikem številu. Pričakuje se, da se bodo rabili tudi aeroplani.

Po pravici povedano nas avtomobili in aeroplani ne zanimajo najbolj. Interesantneje je to, da je ekspedicija, če je vest sploh resnična, namenjena zoper generala Semenova, ki ni boljševik. Lenin se gotovo ne bo jokal, če to sliši, manj veselja pa napravi to Kolčaku, kateremu se sreča itak nič preveč ne smeje. Ne zdi se nam preveč verjetno, da bi Semenov iz objesti napadal kitajsko mejo, ker se mu ne godi tako dobro, da bi si lahko dovolil take šale. Mogoče pa je, da je storil kaj takega bolj iz obupa, ker morda v Sibiriji ne dobi dovolj hrane za svoje vojaštvo, pa bi rad na Kitajskem malo rekviriral. To bi pa pomenilo, da ni ljudstvo v Sibiriji tako naklonjeno vsem tem generalom in admiralom, kakor se včasih pripoveduje in kakor predstavljajo zavezniki. Ali ne bi bilo po vseh teh izkušnjah že čas, da bi se Rusom samim prepustilo, da si uredijo razmere, kakor in je najbolj prav?

O Španiji je zopet enkrat nekaj slišati. Začetkom zadnjega tedna je resigniral prejšnji Maurov kabinet in proti koncu tedna je dobil Maura zopet pooblastilo od kralja, da sestavi novo ministrstvo. Novi kabinet bo sestavljen iz samih konservativcev, medtem ko so bili v prejšnjem tudi liberalci zastopani. Naprej torej ne gredo stvari na Španskem. Maura je star nazadnjak in od njega ni pričakovati nobenih modernih reform, ne političnih, ne socialnih. Z imenovanjem novega kabineta je navidezno zaključena daljša serija kriz in Maura izgleda kot zmogovalec, ki si sme dovoliti, da pokaže pravo barvo in pahne vse na stran, kar ne uboga brezpogojno njegovega povelja. Toda na Španskem je bila že večkrat taka situacija, pa so vendar zopet prišle krize, in včasih prav resne. In splošni položaj na Španskem je tak, da mora prej ali slej priti do krize, kateri tudi gospod Maura ne bo kos.

Iz Pariza prihaja zopet telegram, pripovedujoč, da je vrhovni svet mirovne konference prepričan,

da mora biti bivši kajzer kaznovan, ker bi bilo sicer nemogoče kaznovati druge vojaške, mornariške in civilne dostojanstvenike, ki so obdolženi zločinov, izvršenih med vojno. To je ena tistih vesti, ki gre od časa do časa po svetu, bodisi da nimajo poročevalci kaj zanimivega telegrafirati, ali pa da imajo državniški razlog, da zanimajo občinstvo z vestmi, o katerih mislijo, da imajo posebno privlačnost za čitatelje. V tem se pa vendar nekoliko motijo; občinstvo se je že naveličalo kajzerja, kakor se človek naveliča vsega, kar mora poslušati vsak dan in kar ostane vedno neizpremenjeno. Ljudstvo ima navsezadnje tudi druge skrbi, ki se bolj tičejo njegove lastne kože, in zlasti za delavstvo je kajzer le še legenda, ki nima z novim živim življenjem skoraj nič več stikov. Vprašanje, ali bo Viljem Hohenzollern kaznovan ali ne in kako bo eventualno kaznovan, je pač zanemarljivo vprašanje, za svet je pa zelo postransko. Po našem mnenju ima nemški narod sam največ interesa na tem, da se zavaruje proti eventualnemu povratku tega gospoda in proti posledicam, ki bi jih to moglo imeti. Če pa imajo zavezniki veliko idejo, da preprečijo s kaznovanjem Viljema bodoče vojne ali pa vsaj kršitve takozvanih mednarodnih zakonov, se prav tako motijo kakor kriminologi, ki mislijo, da se s smrtno kaznijo preprečijo umori. Nobene vojne še ni bilo v zgodovini, v kateri bi bila oba dela imela prav. Ena stran jo je vsekakor zločinsko provocirala, včasih pa tudi obe. Dognati resnično krivdo pa ni vselej tako lahko, kakor se zapiše v časopisu; poznejša zgodovina odkrije marsikakšno zmoto in izpremeni nazore. . . . Kakor izgleda sedanja in na mirovni konferenci nameravana ureditev sveta, je večni mir še lepa iluzija in če porode razmere konflikt, ki ga ne bodo znali ali mogli izravnati drugače kakor z orožjem, bomo imeli vojno in prizadete stranke se bodo bore malo zmenile za to, ali namerava po končani vojni kdo soditi ali ne. Pač pa bo vsaka stranka napela vse svoje moči, da zmaga, kakor bo kakšna sodba, bo sodil zmagovalec, ne pa tisti, ki bo premagan. Pri tem je pa tudi prav malo upanja, da ne bo grehov zoper mednarodno pravo, kajti tudi tedaj se bodo našli elementi, stoječi na stališču, da posvečuje namen sredstva. In v vojni je bila zmaga vedno glavni namen — in bo, dokler bodo

Kapitalistično časopisje je seveda polno groznih povesti o divjaštvu stavkarjev; nekateri poročevalci bi radi povedali resnico o položaju in dogodkih, toda lastniki listov že vedo, s kom morajo simpatizirati. In delavci, ki niso prav ta trenotek direktno prizadeti, to se pravi, ki niso sami v stavki, čitajo te tartarske vesti, in le malo kateremu pride na misel, da podpira s tem kapitalistično podjetje prav tako, kakor če bi naravnost skebal.

Po vseh krajih dežele so stavke kapitalistični listi pa imajo enake visoke naklade kakor ob kateremkoli času, in naravno je, da smatrajo to za odobravanje svoje pisave. Delavstvo pa le še ne spoznava moči javnega mnenja in se ne briga za to, da bi si samo ustanovilo močno časopisje, pa vzelo na ta način sovražnemu vpliv. . . . Ne vemo, ali ima Hoyne resen namen zasledovati krivce v Argo, vemo pa, da bi gotovo ostal pri svoji besedi, če ne bi zahtevala tega le teoretična pravica, ampak bi to pravico zastopal tudi močen izraz javnega mnenja, ki bi ga predstavljalo vplivno delavsko časopisje.

Stavbinski delavci v Chicagi so izprti. Podjetniki prehajajo v ofenzivo. Zdi se, da hočejo boj in mislijo ukrotiti delavstvo za dolgo dobo. Pripravljali so se na to že dolgo, saj so tudi stavke, ki so jih pričeli delavci sami, večinoma provocirane od kapitalistov, nekatere s tem, da so se upirali neizogibnim delavskim zahtevam, nekatere pa enostavno zato, ker so hoteli imeti boj. Vse kaže na koncentrirano akcijo kapitalizma in delavstvo ima veliko in resno nalogo pred sabo, kajti kapitalistična vojna je nedvomno naperjena proti obstanku organizacije same. Ta boj ne bo končan s poravnanjem kakšne posamezne stavke, ampak se bo še precej dolgo nadaljeval. Prizadete so take korporacije kakor Standard Oil Co., in to je vedno znamenje, da gre za več kot za enkratno vprašanje mezd ali delovnih ur.

Avstriji je izročen načrt mirovne pogodbe, na katerega mora odgovoriti tekom petnajstih dni. O teritorialnih določbah so poročali dnevni časopisi. V tem oziru so avstrijske izgube velike; od nekdanje "Weltmacht" ostaja le še ena najmanjših dežel v Evropi, kajti takorekoč vse, kar ni nemškega, pripada drugim državam. To bi se vjemalo z namenom, da se uredi narodno vprašanje v Evropi, le da se ne vidi ta tendenca povsod, ampak se v nekaterih krajih nacionalne razmere še bolj komplicirajo, kakor so bile pred vojno. Za Avstrijo se ne more smatrati za nesrečo, da postane zanaprej nemška dežela, ker bo lahko vesela, da se iznebi narodnega vprašanja, ki jo je ves čas razjedalo. Ali druge velike skrbi padajo nanjo; dasi morajo narodi, ki so prej živeli v avstro-ogrski monarhiji, prevzeti del vojnega in tudi del predvojnega dolga, pravijo vendar zavezniki sami, da ostane Avstrija bankrotna in da bodo oni morali skrbeti, da se finančno in industrijalno opomore. To seveda ne more biti drugače, kajti Avstrija je njih dolžnica, in če jo puste v bankrotu, lahko napravijo križ čez svoje terjatve. Tega pa seveda ne marajo in zato jim ne preostane nič dru-

V mestecu Argo pri Chicagi je stavka. To ne bi bilo nič izrednega, ker se množe stavke sedaj na vseh koncih in krajih in ker je povsod dovolj razloga zanje. V Argo so pokale puške in revolverji. Tudi to ni osamljen slučaj, kajti industrijalni boji v deželi dobivajo enake oblike kakor pred vojno. V Argo imajo mrtve in ranjene. Ni pa vsakdanje, da se obljubuje proti morilcem sodnijsko postopanje. V pondeljek se je pričela pred veleporoto okrajna Cook preiskava argoških umorov in po zaslišanju 28 prič, ki so izpovedovali za državo, je državni pravdnik Hoyne označil usmrnitev stavkarjev za nameravan umor in izjavil, da ni bila ta moritev nikakor opravičena. Za odgovornega je označen Charles Johansen in proti njemu se bo baje postopalo.

zega, kakor pomagati Avstriji, ker pomagajo s tem sami sebi. Toda za Avstijo je ta pomoč, kakorkoli je potrebna, zelo kočljiva, ker ne pomeni v praksi nič manj kakor tuj sekvester in gospodarsko odvisnost za dolgo dobo.

Enako mračne so pa tudi misli narodov, ki so se ločili od Avstrije, in tudi za Jugoslovane ni pogled v bližnjo bodočnost nikakor rožnat. Z butaro dolga, ki ga prevzema kot dedščino Avstrije, z razvalinami doma in z desorganiziranim gospodarstvom ima pred sabo ogromne naloge in če noče pasti v popolno odvisnost od tujine, ji bo treba veliko previdnosti in eneržije. Beseda socializem se absolutno ne sme več rabiti kot strašilo, kajti le v načelih socializma najde nova država rešitev pred novim imperializmom, ki bi ji sicer lahko postal nevarnejši od starega. Po starih metodah ne more zavarovati svoje gospodarske neodvisnosti; treba je torej poiskati nove metode in te podaja edino socializem. Če bi prišla njena prirodna bogastva pod kontrolo tujega velekapitala — domači kapital namreč sploh ni v nobenem oziru sposoben, da bi stopil v konkurenco s tujim. — tedaj bi bila vsa neodvisnost bridka ironija. Kako se morajo moderna socialistična načela uspešno aplicirati na naše razmere, to je seveda vprašanje, ki se ne more kar presekati kakor gordijski voz. Treba je na vsak način, da se dežela otrese fatalizma in tiste slavljene neumnosti: "Kakor je moj oče, tako bom tudi jaz." Časi očetov so minili, in treba je razumeti čase sinov in pri tem tudi že misliti na čase vnukov. Kdor zaostaja v tem, ga čas enostavno pregazi.

Jeklarski trust ne trpi za nobeno ceno, da bi se delavstvo po zapadno pennsylvanskih "peklih" organiziralo. Že cele mesece traja preganjanje unij-skih organizatorjev in cela vrsta jih je bila že obsojena, ker so govorili na javnih prostorih. Drugod pa ne morejo govoriti, ker ni dobiti nobede dvorane, kajti vse so odvisne od trusta in vsak lastnik se bolj boji zameriti trustu, kakor priti v črno knjigo pri sv. Petru. Tu ne gre za boljševice, ne za I. W. W., niti za socialiste ne. American Federation of Labor se trudi, da bi ustanovila organizacijo v onih od vseh bogov zapuščenih krajih. Ali to je vse eno; trust noče organizacije, ker hoče v svojih podjetjih sužnje. Wilsonove besede o demokraciji v industriji niso dosegle njihovih ušes in jih nikdar ne bodo, kakor smo že takrat naglašali, ko je Wilson tako nadepolno govoril o novem razmerju med delom in kapitalom Predsekničkov apel so klici v puščavi. Brez boja ne doseže delavstvo nobene pravice. Za pošten boj potrebuje organizacijo. Ali kapital mu brani tudi, to. Kaj torej preostaja? Koliko modrosti je treba, da se izračuna, kam mora to voditi?

Predsednik Wilson je obolel in zaradi tega so odpovedane vse konference, ki so bile napovedane z raznimi senatorji z ozirom na mirovno pogodbo oziroma na načrt za ligo narodov. Napetost, kolikor je je zaradi te reči, je torej podaljšana, ni pa odstranjena.

Boj zaradi lige narodov med predsednikom Wilsonom in republikanskimi senatorji se nadaljuje. Predsednik se trudi na vse načine, da bi prepričal nasprotnike o potrebi, da se sprejme pogodba brez vseh izprememb, in prireja v ta namen številne konference, ki jih misli še nadaljevati. Zdi se pa, da je republičanska večina v tem trdna, da se noče vdati. Poročevalec J. R. Nurse pravi, da je bilo Wilsonu naravnost rečeno, da mora sprejeti gotove izpremembe, ali pa biti pripravljen na to, da porazi senat vso pogodbo. Na drugi strani pravi Wilson baje, da izhajajo nekateri ugovori senatorjev le iz nesumljenja. Če je tako, tedaj bi se brez vsega lahko reklo, da je pogodba slaba, kajti če ni tako jasna, da je vsak nesporazum izključen, tedaj že ni dobra. In boljše stokrat popraviti načrt, kakor pa ga sprejeti takega, da si ga potem lahko razlaga vsak po svoje, iz česar prav gotovo nastanejo konflikti.

Iz Belgrada je te dni prišlo poročilo, da je po vsej Srbiji razglašeno obsedno stanje. Sumljivo je, da se ne poroča, kakšen je vzrok tega ukrepa. Zaradi malenkosti se menda tudi v Belgradu ne razglašajo obsedno stanje za vso deželo. Torej mora biti kaj drugega, kakor malenkost. In če vlada ne pove vzroka, si pač človek lahko misli svoje. Te misli so pa za slavno vlado lahko še bolj neprijetne, kakor če bi povedala resnico.

Na Portoriku grozi 2,500 učiteljev s stavko, če se ne izpolnijo njih zahteve glede na zvišanje plač. Če se vzame v poštev, da dobivajo učitelji na tem otoku na deželi po \$40, v mestih po \$60, ravnatelj in učitelji angleščine pa po \$75 na mesec, se ni čuditi njihovim nezadovoljnostim. Veliko bolj čudno je, da je še vsepolno raznovrstnih uslužbencev z enakimi plačami, ki se mirno vdajajo v svojo usodo, misleči menda, da vstane nenadoma od nekod kakšna velika Dobrota, in da dobe tedaj vse v dar, česar sedaj tudi z najponižnejšimi prošnjami ne morejo doseči.

V Argentiniji je bila pred kratkim velika povodenj in sedaj poročajo, da je pri tej nezgodi utonilo okrog 100,000 volov in krav. To je vsekakor velika izguba za narodno gospodarstvo Argentinije. V Zedinjenih državah se ni zgodilo nič takega, ali zato se nam vendar ni treba smejati. Pomanjkanje živine je pomanjkanje živine, in če poženo naši mesarski baroni cene mesa tudi v Zedinjenih državah kvišku, pa se bodo pri tem izgovarjali na argentinsko povodenj, ne bo to nič novega, temveč le apliciranje stare taktike na nov položaj.

Delavsko vprašanje se ne more rešiti z milostjo, temveč le s pravico.

NAROČAJTE "PROLETARCA" SVOJCEM V DOMOVINI.

List pošiljamo tudi v ozemlja, ki so pod italijansko, oziroma zavezniško okupacijsko oblastjo. Proletarec stane za inozemstvo \$3.50 za vse leto in \$2.50 za pol leta.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Pabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, se uljudno prosi pošiljati vse opise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljaajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

POLLETNA SEJA GLAVNEGA ODBORA SLOV. DELAVSKE PODPORNE ZVEZE.

dne 14. in 15. julija 1919. V Johnstownu, Pa.

Navzoči: Ivan Prostor, preds.; Blaž Novak, tajnik; Fr. Pavlovčič, pom. tajnik; Andrej Vidrich zapisnikar; Jos. Zele blagajnik; Anton Hochevar zaupnik; Ivan Grošelj, 3. nadzornik in Jos. Golob, 3. porotnik.

Odstoni: Jos. Zorko, podpreds., Jos. Peternel, 1. nadzornik, Nikolaj Povše, 2. nadzornik, Martin Oberžan, 1. porotnik, Frank Teropčič, 2. porotnik in Jos. Grahek, vrhovni zdravnik.

Tajnik prečita došlo sporočilo od 1. nadzornika br. Peternela v katerem ga obvešča, da se mu ni mogoče udeležiti revizije knjig, ob enem tudi naznanja svoj izstop kot nadzornik, odstop naznanja ne da bi navedel vzrok odstopa.

Brat Povše kot 2. nadzdravnik je poslal svojo resignacijo predsedniku br. Prostorju, ter je navedel kot vzrok ker mu je presedalo natolcevanje od strani nekaterih članov in bivšega glasila G. N.

Br. Zorko je opravičil svojo odsotnost vsled bolezni.

Br. predsednik je mnenja, da se resignacija br. Povšeta sprejme ker je brat Povše isto prijavil nad mesec dni pred revizijo, medtem ko je brat Peternel prijavil svojo resignacijo šele isti čas ko se je imela vršiti že revizija, vsled tega je povzročil to, da se ni zamoglo s pregledovanjem knjig začeti pravočasno kot je bilo določeno; radi odsotnosti dveh nadzornikov se je najelo Mr. Michael Roka in Fr. Zalarja, člana društva števil. 1, ki sta pomagala kot namestnika zgoraj imenovanih nadzornikov, 3. nadzorniku pregledati knjige in račune.

Vname se obširnejša debata glede postopanja sobr. Peternela, katerega vsi navzoči obsojajo radi nepravilnega postopanja kot 1. nadzornika. Končno stavi predlog br. Zele, da se resignacija sobr. Peternela sprejme; podpira br. Golob; soglasno sprejeto. Dodatno se sklene, da ima br. Peternel pojasniti vzrok, zakaj da je resigniral, glavnemu tajniku v teku 30 dni nakar ima glavni tajnik objaviti vzroke v glasilu SDPZ. Br. Peternel ima tudi za izročiti vso lastnino SDPZ., katera se nahaja v njegovih rokah sobratu Ivan Grošelju, 3. nadzorniku, kot začasnemu njegovemu namestniku, v teku enega meseca to je od dneva 14. julija 1919.

Ostali glavni odborniki se niso odzvali vabilu za to sejo.

Vsled dveh izpraznjenih mest v glavnem nadzornem odboru se preide na razpravo kako nadomestiti ista. Končno stavi br. Hochevar predlog, da naj predsednik s sporazumom ostalih gl. odbornikov imenuje za kandidate člane kateri bi bili večji in zmožni za ta posel; podpira br. Pavlovčič s pripombo, da glavni tajnik obvesti vse krajevne tajnike o vzroku tega ukrepa glavnega odbora. Soglasno sprejeto.

Vse nominirane kandidate za 1. in 2. nadzornika ima gl. tajnik uprašati, ako sprejmejo kandidaturu in ko bode isto sprejeli, bodo dani na splošno glasovanje članstvu. Tista dva katera bosta prejela največ glasov, se jih bo smatralo izvoljenim za 1. in 2. nadzornika. Glasovanje za nadzornike se bo vršilo takoj ko hitro prevzamejo nominirani kandidaturu.

Po predsedniku z sporazumom ostalih navzočih glavnih odbornikov so predlagani sledeči sobratje:

Frank Koejan, član dr. števil. 23; Frank Bavdek, član dr. števil. 11; Zofija Birk, članica dr. števil. 62; August Gostisha, član dr. števil. 100; Andrej Ogrin, član dr. števil. 40; Jakob Dolenc, član dr. števil. 117; Ivan Goršek član dr. števil. 123; Martin Kos, član dr. števil. 38; Jernej Hafner član dr. števil. 125 in Ignatz Podvasnik, član dr. števil. 56.

Nominacija članov se soglasno sprejme.

Sledi čitanje zapisnika novoletne seje z dne 11. januarja 1919 in se ga sprejme kot je bil čitan.

Tajnik poroča, da ima sedaj v zalogi znake za otroški oddelek, kateri se prodajajo društvom po 3 cente komad, društva pa jih zamorejo prodajati svojim članom po 5 centov. Znaki so celuloidni in zelo ličnega izdelka. Društvom se priporoča, da si iste nabavijo dokler so še v zalogi.

Glede poverjenih čekov pri društvu šte. 74. je sedaj zadeva izravnana.

Zadeva J. Pogačnika (ponaredba bolniških nakaznic in poverba bolniških podpor pri dr. šte. 130, preje šte. 30, v Eveleth Minn., Sv. Barbare zastarela zadeva) ima isto še vedno v rokah zvezin odvetnik, ki je pogodbeno isto prevzel v iztirjatev poverjene vsote proti plačilu gotovih odstotkov istirjatve.

Prošnje za pravice poslovanja (license) po drugih državah so sedaj vložene v državah Illinois, Ohio in Minnesota. V državi Illinois je Insurance Commissioner prošnjo začasno odklonil za toliko časa, dokler SDPZ. ne upelje starostno lestvico v otroškem oddelku.

Br. Prostor in Žele poročata o zadevi priglasega lovskega društva iz Clevelanda, katero se je bilo prijavilo za vstop v SDPZ. ter omenjata, da se to društvo vsled raznih vzrokov ni moglo sprejeti v zvezo. Predlagano, podpirano in sprejeto, da se za to društvo ne bo povzelo nobenih več korakov. Predsednik zaključuje sejo ob 5.30 popoldan.

Nadaljevanje seje dne 15. julija 1919. ob 8 uri zjutraj.

Navzoči vsi prejšnji.

Predsednik otvori sejo nakar se preide na društvene zadeve.

Dr. šte. 25 Zadeva posmrtnine umrlega sobrata Urbančiča: omenjeni ni imel jasno določeno, kateremu pripada njegova posmrtnina po njegovi smrti, za katero se sedaj zavzemata žena pokojnega ter njegov brat; na podlagi prestopnega lista izkazuje, da je dedič njegova žena, medtem ko trdi brat pokojnega, da je on postavni dedič. Ker je polica izgubljena ali pa nalašč kje zadržana se ta zadeva odloži za toliko časa da se najde polica ali pa kako drugače pronajde kdo je pravi dedič.

Društvo šte. 38. zadeva sobr. Vrbančiča: omenjeni je bil suspendiran za časa javljenja bolnim; izgovarja se, da je poslal denar nekemu drugemu članu z naročilom, da naj za njega plača društvo. Br. Hochevar pojasni zadevo ter trdi, da je omenjeni sobrat prej vedno društvenemu tajniku pošiljal denar za mesečnino; sumljivo pa je tem bolj, ko je sobrat Turovič (kateri je baje preje prejel denar za mesečnino) poročal na seji, da ima on denar za člana, ki pa ni plačal mesečnino. Soglasno sklenjeno, da se s to zadevo ravna strogo po pravilih.

Društvo šte. 38. zadeva sobr. Gričarja: omenjeni je želel prestopiti v višji razred in oddelek, ker je pa ta član že večkratno bolehal na omenjenih boleznih ter tako prejemal bolniško podporo se je pro-

našlo, da ni omenjeni resnično odgovarjal na zdravnikova vprašanja katera je navedel v prošnji. Iz teh razlogov se mu je prošnja za zvišanje zavarovalni- ne odklonilo v glavnem uradu. Ukrep glavnega tajnika se odobri ter mu se naroči, da strogo pazi na take slučaje tudi v bodoče pri zvišanju zavarovalnin. Društva so naprošena naj ne priporočajo za zvišanje članov, ki so že večkrat bolehal na različnih boleznih. Stem si prihranijo delo in članu stroške, ker take člane se ne sprejme v večjo zavarovalnino kot so. Vsak član, ki želi zvišati zavarovalnino, naj navede zdravniku resnico in naj ne zamolči nobene bolezni, ako je kdaj bolehal ter že prejemal podporo, ker v glavnem uradu se še enkrat vse pregleda ako je že bolehal.

Društvo šte. 43. zadeva sobr. Ignatz Zakošek; omenjeni boleha že dalj časa na revmatizmu ter mu je potekla že vsa bolniška podpora. Sedaj pa prosi, da mu dovoli glavni odbor, da bi smel prositi prostovoljne prispevke pri članstvu. Ker je pa bilo pojasnjeno, da omenjeni nima otrok ter da lastuje nekaj premoženja, ter da ni v tako hudih stiskah in ker se glavni odbor ozira v prvi vrsti le na najpotrebnejše, katerih je vedno veliko, se ta prošnja začasno odloži.

Društvo šte. 44. zadeva br. Anton Turk: omenjeni je odšel v staro domovino ter je njega upisal kot pasivnega člana ker se namerava kmalu povrniti nazaj. Tajnik društva želi pojasniti glede potnih listov v takih slučajih. Tajnik pojasnuje, da se do sedaj še niso pričeli izdajati potni listi, ker se je smatralo okraje v domovini še vedno pod vojnim stanjem, kakor se jih deloma še sedaj, ker so pa potni listi prirejani tako, da isti izgube veljavo ako se član nahaja v ozemlju ki je pod vojnim stanjem, se sklene, da se začnejo izdajati in da vsak član, kateri si želi nabaviti potni list, istega lahko nabavi sedaj potom društvenega tajnika, kateri ima poslati mesečnino za posmrtni sklad najmanj za tri in največ za šest mesecev, nakar se mu iz glavnega urada izda potni list. Vsak potni list se pa lahko ponovi, ako bi se član dalj mudil v inozemstvu kot je veljaven potni list.

Društvo šte. 50: Sob. Ignacij Span želi, da se mu povrne mesečnino, katero je plačeval za umobolnega Karol Spana. Iz raznih poročil je razvidno, da se je ta član utihotapil v organizacijo ne da bi navedel, da je bil v umobolnici že v starem kraju; niti ni nobeden članov pojasnil to zadevo, vsled tega zamolčanja v prošnji ga je sprejel tudi vrhovni zdravnik, ker so pa pravila jasna v tem pogledu, in ker je ta član že izkoriščal organizacijo stem, da je že prejemal bolniško podporo, zato glavni odbor pod nobenim pogojem ne dovoli, da bi se vplačana mesečnina zanj vračala.

Društvo šte. 50. zadeva br. Martin Golob umobolen: omenjenemu se bo izplačala odpravnina ko hitro pridejo listine, ki bodo izkazovale, da je za tega člana postavno potrjeni varuh. Enako naj se pošlejo listine od zdravnikov, katere so potrebne za izplačanje odpravnine.

Društvo šte. 56, zadeva sobr. Emil Markiča: omenjeni se pritožuje, da ni prejel bolniške podpore. Sedajni tajnik omenja, da mu ne more on nakazati podpore iz razloga ker ne ve, od kedaj in do kedaj je bil ta član bolan. Ker je ta zadeva že precej zastarela in ker je bil sobrat Emil Markič sam istočasni tajnik društva, je razvidno, da je vsa ta zadeva zanemarjena po krivdi člana samega. Soglasno se sklene, da se ta podpora odkloni kljub temu, da je isto zaprisegal.

Društvo šte. 85, zadeva br. Blaž Silc: omenjeni je bil poškodovan v nekem pretepu, vsled tega mu društvo ni hotelo nakazati bolniške podpore toliko časa, da bo sodišče izreklo svoj pravorek kdo da je povzročil pretep. Br. Zakrajšek, istočasni tajnik društva, s katerim se je nahajal v pretepu, omenja, da je ta član povzročil pretep v pijanosti ter da ni nikakor deležen podpore po pravilih S. D. P. Z., medtem ko trdi br. Silc, da je na sodišču dokazal, da on ni kriv pretepa stem, da mu je sodišče pripoznalo \$900.00 za poškodbe od nasprotnika. Ker je pa cela zadeva še vedno zamotana, sklene glavni odbor dati vso zadevo pregledati odvetniku, ki bo dal potrebne nasvete.

Društvo šte. 105, zadeva pokojnega br. Louis Zimmermančič: Omenjeni je bil pasiven član ker je bil poklican v vojake. Kmal po vrnitvi pa je ta član umrl, še predno je postal zopet aktivni član, sedaj zahteva društvo, da SDPZ. izplača 30 odstotkov njegove prejšnje posmrtnine za kolikor je bil zavarovan. Iz listin je razvidno, da pokojni ni imel nikakih svojcev v Združenih državah na katere bi se zamogli opirati, da so bili od njega odvisni, da bi se na taki podlagi zamoglo izplačati gotovi del posmrtnine. Vsled tega glavni odbor nemore dovoliti te izplačitve, za deva se izroči tajniku, da preišče koliko je društvo imelo stroškov radi pogreba in ako se bo zamoglo k temu kaj pripomoči.

Tajnik predloži račune bivšega glasila Glas Naroda za dva meseca to je za mesec Januar in Februar v znesku \$285.84 v tem računu je vključena naročnina in glasilo; ker pa je račun previsok stem, da je uprava G. N. računala za polna dva meseca medtem ko je opravičeno le do 17 februarja ker z istim dnem je bil list odstavljen kot glasilo in po istem dnevu mu SDPZ. ni bila več obvezna plačati glasilo niti naročnine, vsled tega glavni odbor tega računa ne odobri, pač pa prepusti gl. tajniku, da to zadevo izravna z upravo Glas Naroda.

Tajnik predloži prošnjo zvezinega odvetnika kateri želi, da se mu zviša njegova letna plača. Do sedaj je dobival letno le \$75.00. Navaja, da je delo za organizacijo zelo naraslo odkar se je organizacija združila s dr. Sv. Barbare ter da se je delo podvojilo zlasti v zadnjem času, medtem ko je prejemal za vse to delo še vedno prvotno plačo. Br. Žele stavi predlog, da se mu letna plača poviša na \$125; podpira br. Hochevar. Protipredlog stavljen po br. Pavloviču, podpiran po br. Novaku. Predlog br. Želeta sprejet s 4. proti 3. glasovi

Tajnik predloži ponudbo za oglas v družinski koledar ter prečita cene oglasov. Po kratkem raz-

motrivanju stavi br. Žele predlog, da se vzame oglas za pol strani; podpira br. Golob; sprejeto.

Br. Prostor želi, da navzoči nekaj ukrenejo, da se oglas v Enakopravnosti nekoliko zmanjša, češ, da je brezpombno imeti tako velik oglas v listu. Tajnik pojasnuje, da se oglas priobčuje že od kar je ta list začel izhajati ter ima organizacija zelo znižano ceno za oglas vsled tega. Br. Grošelj oporeka zmanjšanju oglasa ter povdarja, da je oglas zelo koristen posebno v Clevelandu, ker se tam nahaja veliko našega naroda med katerim je list zelo razširjen. Temu mnenju se pridružijo še ostali, vsled tega ostane zadeva pri starem.

Tajnik poroča, da je obiskal glavni urad SDPZ. zastopnik American Life Insurance Co. kateri je nje-ga nagovarjal, da naj priporoči glavnemu odboru in članstvu koristi, ako bi se organizacija zavarovala pri zavarovalni družbi (reinsurala). Glav. tajnik mu je sporočil, da bo zadevo predložil glavni seji s pri-pombo, da ni misliti na to ker SDPZ. ni v tako slabem finančnem stanju, da bi se moral podvzeti tak korak. Navzoči glavni odborniki soglasno sklenejo, da se ta zadeva položi na mizo.

Tajnik poroča glede razvoja misli med članstvom in društvu za lastno glasilo. Inicijativa za lastno glasilo je uspela in bila zadostno podpirana ter je sedaj na splošnem glasovanju. Ker pa ni termin splošnega glasovanja še pošel ne more še poročati o rezultatu. Poroča, da sedanje glasilo Proletarec stane približno \$600.00 letno v tej vsoti je vključeno priobčevanje računov in spremembe ter naznanila SDPZ. in naročnina za vse krajevne tajnike in gl. odbornike, ki ga prejema enkrat na teden. Nadalje poroča, da se je informiral tudi za cene glede morebitnega glasila SDPZ. pri večih tiskarnah, ki je prišel do zaključka, da bi mesečnik na osmih straneh v obliki magazina stal letno okrog \$1000.00 brez upravnih stroškov. Tiskalo bi se približno 5.000 iztisov tako, da bi prejemal glasilo vsaki član in članica enkrat na mesec. V glasilu bi se priobčevalo poleg podučnih člankov v prvi vrsti zvezina in društvena poročila; nekaj bi se dobilo tudi za oglase iz česar bi se pokrivali izredni stroški uprave. List bi se moral za enkrat urejevati v glavnem uradu, kar bi pomnožilo nekoliko dela. Ker pa še ni članstvo nič definitivnega določilo glede glasila, zato se stvar za nekaj časa še odloži, ker se še ne ve kako bodejo razmere nanesle v bližnji bodočnosti tudi glede združitve organizacij.

Zadeva dr. šte. 13. po umrlem sobr. Podlogarju: Omenjeni je zapustil svojo posmrtnino br. Ivan Arhu \$60 br. Anton Raku \$340 ter \$100 za pogrebne stroške. Pokojni je navedel v oporoki, da nima nikakih sorodnikov da bi jim zamogel zapustiti posmrtnino; vsled tega je sklenil, da zapusti gori omenjenima katera sta mu pomagala v času bolezni. V gl. urad pa je prispelo anonimno pismo, v katerem se omenja da ima pokojni sorodnike v stari domovini kateri bodejo gotovo iskali svoj delež kot dedič. Sklene se, da se stem počaka toliko časa, da se zadeva popolnoma pojasni in pronajde koliko je re-snice v omenjenem pismu brez podpisa.

Br. Grošelj predloži poročilo kot nadzornik o pregledu knjig in imetek SDPZ. katerega je pregledal s pomočjo še dveh najetih članov ter s pomočjo predsednika. Poroča, da knjige in računi se popolnoma vjemajo z naloženim denarjem ter je stanje pronajdeno v najlepšem redu. Pregledal je tudi imovino mladoletnih otrok katero ima v rokah, pomožni blagajnik br. Anton Hochevar, ter je pronašel pravilno vnešenje glavnice in pripisane obresti. Šestmesečni prebitok SDPZ. znaša \$19,769.40, skupne gotovine je naložene na bankah in v različnih bondih ter čekovnemu računu \$177,545.81. Celokupni račun bo priobčen v glasilu iz katerega bo razvidno natančneje vse poslovanje te polovice leta. Poročilo se vzame na znanje.

Tajnik poroča, da so se uradne in druge potrebe za glavni urad zelo podražile vsled tega je precej trpel upravni vklad na izdatkih; vsled tega so bili primorani vzeti nekaj iz rezervnega sklada za pokritje upravnih stroškov. Nadalje poroča, da je napredek v tekočih šestih mesecih zadovoljiv kljub temu, da so bili velikanski izdatki v začetku poslovnega leta še vedno na dnevnem redu vsled veliko boleznih in umrljivosti še od zadnje epidemije. Vsled influence in pljučnice je SDPZ. izgubila 121 članov in članic, za katere je bilo treba plačati posmrtnino. Posmrtnin ima SDPZ. za izplačati \$34,525 to so posmrtnine katere se ni zamoglo splačati vsled raznih zadržkov in poteškoč dostavljenja ali nejasnosti bivanja dedičev. Iz zgoraj navedenih vzrokov priporoča, da se še enkrat razpiše naklada in sicer le v SMRTNINSKI SKLAD to je, da vsaki član plača še enkrat v tekočem letu in sicer v mesecu oktobru, dvojni asesment v smrtninski zaklad, v druge sklade pa normalno.

Ker se uvidi potrebo, da se organizaciji zasigura solventnost za leto 1920, se sklene soglasno, da plača vsaki član v smrtninskem skladu v mesecu oktobru dvojni asesment. Soglasno Sprejeto.

Sledi opoldanski odmor. **Nadaljevanje seje ob 1.30 popoldan.**

Sledi razprava o prihodnji konvenciji.

Tajnik pojasnuje stališče nanašujoče se na prihodnjo konvencijo. Ker SDPZ. nima nobenega konvenčnega sklada in ker bode glasom pravil morala SDPZ. plačati delegatom dnevnic iz centralne blagajne, priporoča, da se nekaj ukrene za preskrbo gotovega fonda, ki naj služi v pokritje stroškov konvencije. Brat Prostor nasprotuje temu načrtu; pridruži se mu še br. Hochevar ter povdarjata, da bi bilo dobro, ako bi članstvo potom inicijative ta pravila spremenilo v toliko, da bi se glasila na mesto da se delegatom plačajo dnevnic iz centralne blagajne, da jih plačajo društva sama, medtem ko naj centralna blagajna plača le potne stroške. Te razprave se udeleže vsi navzoči. Končno stavi br. Novak predlog, da se ustanovi fond za prihodnjo konvencijo v katerega naj prispeva vsaki član kdor je zavarovan za posmrtnino in bolniško podporo, po 10 centov mesečno, kdor je zavarovan pa samo za posmrtnino, pa po 5 centov (otroški oddelek ni vštet.) Ti pri-

spevki naj se razpišejo in se prično pobirati meseca septembra do preklica. Predlog odpiran po br. Vidrichu. Predlog sprejet s 4. proti 3. glasovi.

Dodatek: V slučaju izida kake inicijative, da se pravila spremene v toliko, da bi krajevna društva sama plačevala dnevnic svojim delegatom, in da bi bila ta sprememba sprejeta potom splošnega glasovanja, tedaj se ta fond opusti.

Ker se ima konvencija vršiti prvi ponedeljek meseca Aprila 1920 in ker so bila nominirana tri mesta namreč Greensburg, Pa., Johnstown, Pa. in Cleveland, Ohio, katera imajo iti na sprošno glasovanje, se sklene da se glasovanje vrši od 1. novembra do 16. decembra 1919.

Ker je bila vsled otroškega oddelka SDPZ. začasno odrečena licenca za poslovanje v državi Illinois, se čuti glavni odbor dolžan nekaj ukrenitv tem oziru. Vsled tega predloži br. Vitdich sledečo resolucijo:

Ker nekatere države zahtevajo ureditev starostne lestvice tudi za oddelek mladoletnih zavarovancev v organizaciji, sklene glavni odbor zbran na polletni seji dne 5. julija 1919. sprejeti in upeljati način in sistem, ki bo odgovarjal tozadevnim zakonom. Resolucija podpirana po br. Ivan Grošelj, ter soglasno sprejeta.

Br. Grošelj predlaga, br. Hochevar podpira, da se poveri glavnega tajnika da upelje starostno lestvico v mladinskem oddelku, ko hitro mogoče.

Br. Jos. Golob poroča, da nima nič posebnega poročati ter da je do seaj kot porotnik vse zadeve tičooče se njega in porotnega odbora po najboljšem načinu rešil. Poročilo se vzame na znanje.

Sledi poročilo posebnih odborov.

Predsednik Ivan Prostor poroča o združevalni konferenci katera se je vršila 7. 8. in 9. julija v Clevelandu, Ohio, in na kateri so bile zastopane po svojih združevalnih zastopnikih sledeče organizacije: Slovenska Narodna Podporna Jednota, Slovanska Delavska Podporna Zveza, Jugoslovanska Katoliška Jednota, Slovenska Svobodomiselna Zveza ter Zapadna Slovanska Zveza. SDPZ. so zastopali sledeči glavni odborniki: Ivan Prostor, Blaž Novak, Frank Pavlovčič in Josip Žele. Na tej konferenci so zastopniki sprejeli resolucijo ter izdelali pogodbo katera bo dana vsemu članstvu prizadetih organizacij na glasovanje in ako je bo članstvo odobrilo, kar je z gotovostjo upati, potem se sme računati na združenje v najbližnji bodočnosti, to je v prihodnjem letu. Poroča, da so zastopniki na konferenci sklenili, da vstopijo vse te prizadete organizacije pod čarter Slovenske Narodne Podporne Jednote kot največje slovenske organizacije, kot enakopravno članstvo v vseh ozirih, nakar bo skupna konvencija ukrenila še vse potrebno česar bo še pomanjklivega za poslovanje velike skupne organizacije. Nato prečita pogodbo sprejeto po združevalnih zastopnikih ter resolucijo, katere se vzame na znanje.

Brat Pavlovčič predlaga, br. Golob podpira, da se prečitana pogodba in resolucija v celoti sprejme. Sprejeto.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Komfort za noge.

Ako so Vam ranjene noge ali se Vam pote ter na ta način povzročajo občutne bolečnine, ki žgo in ustvarjajo srbljenje, ako nabreknejo noge v čevlji in rane povzročajo pri hoji trpljenje, ne cagajte. Dobite pri Vašem lekarnarju

Severa's Foot Powder

(Severov Prašek za noge) in komfort za Vaše noge bo zagotovljen. To je prijeten prašek za noge. Malo posutega praška med prsti in na vrh ter podplati vsako jutro in nekoliko v vsak čevlj ali nogovico povzroči čudeže. Cena 25 centi in 1c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Zdravilo za vse muskularne bolezni je

Pain-Expeller

neprekosljiv.

Pazite na znak
SIDRO.

Po vseh lekarnah
po 35c in 65c ali pa
pišite na

F. AD. RICHTER & CO.,
326-330 Broadway, New York

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri “Čas”, 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v Ilirija dvorani”, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas več dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in penasto pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta “Victoria”, s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo poštno prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.

Anton Linhart in sin

Pogrebni zavod in balzamovač

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebni zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,
MORTON PARK, ILL.
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,
CHICAGO, ILL.
Telephone Canal 915

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,

in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,

CHICAGO, ILL.

J. F. Štepin, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.